

(א) שבת מג: [מסופתה שבת פי"ד ה"ז], (ב) שבת מג: [ק"י], (ג) סוטה מה, (ד) ממלכת פ' י' משל, (ה) [בענין ערך סדר ד' אמת ולי אספרי פי גאון י' אומרים ש"י עושה בגני שרד למיך נקרא סדר או שהיה עושה כלי שרד כגון מלכות], (ו) [שבת לג, כמ"ג, תחילת ד"ה הבא, ומ"ג] (ז) [ש"ס], (ח) [ש"ס], (ט) [ש"ס], (י) [ש"ס]

תורה אור השלם

1. ע"ק נסמכותי מבטן מפערי אמי אהרן גודי בך תהלתך תמיד;
2. גזי נורך והשליכי ושאני על שפתי קינה כי זמא יי וישש את דוד עברתה; ירמיהו ו' כ"ט
3. לא אשר נשמת רוח חיים באפי מכל אשר בך ברה מרה;
4. אם בפתחת יקרא הגב ודקה ונתן און לו דמים; שמות כ"ב א
5. וכי יוד איש על רעהו לקרנו בעקמה מעם מוכדי תקנהו למוות; שמות כ"ד

גליון הש"ם

רש"י ד"ה ולי הברה. לא פורש לי. ע"י ברכות סה: רש"י ד"ה ושמאל כ"י דלס רוב שרל ישראל אצל: (א) ד"ה אס רוב כ"י על מחנה וכו' על מחנה נמי לא ספיק: (ב) ד"ה ימינו כ"י לאס גירות לא מניין: (ג) לשרל לחיובי לשומי: פלגא. משלם כשרל אידך פלגא ספק הוא וזה מוצעו נוק שלם כדון כותי אמר ליה אייתי ראה דלאו ישראל אצל וסקול: מאי קאמר. כל הני ספיקי דקמני מאי אמו לאשמועיני: שמזילין אס המם. לחצר המעורבת דליכא אסור אלא טלטול: אצל הכא. כי לא שרית ליה לפקוחי מאי אית ליה למיעבד דמיהוי אסורא דאורייתא דנשרי הא מקמי הך: עד הין הוא צודק. אס דומה למת שאינו מוין איצטרו עד היכן הוא מפקח לדעת האמת: עד חוטמו. ואס אין חיות בחוטמו שאינו מוילא רוח ודאי מת ויניחוהו: הכי גרסינן אמר רב פפא מחלוקס מלמטה למעלה. מחלוקס דהך תנאי דמר אמר עד לצו ומר אמר עד חוטמו מלמטה למעלה שמואלו דרך מרגלותיו תחלה וצודק והולך כלפי ראשו דמר אמר בלבו יש להצטין אס יש צו חיות שנשמתו דופקת שם ומר אמר עד חוטמו דזמנין דאין חיות ניכר בלבו וניכר בחוטמו: (ה) גוי נורך. ונזר הוא שער הראש: אפילו תימא אצל שאול נמי סבירא ליה עד חוטמו: ולוי הסדר. לא פורש לי מהו: ושפיות דמיס. שהותר לבעל בית לשפון דמו של זה להלל ספק נפשו עבירה חמורה היא שנטמאת את הארץ כדכתיב (במדבר לה) ולא תטמא את הארץ גזי פרשת רוחסין: וגורם לשיכונה שססתלק. כדכתיב (שם) אשר אני שוכן בתוכה הא אס טטמאו איני שוכן וגזי רואח כמי: * מעס מוצחי: אס כהן הוא שכל לעבוד עבודה: ולא מעל מוצחי. * אס התחיל בעבודה אין מפסיק לבל לידון אלא משלים עבודתו: אצל

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא תריכא אלא לוי יהודה בן נחש: (ב) רש"י ד"ה ושמאל כ"י דלס רוב שרל ישראל אצל: (א) ד"ה אס רוב כ"י על מחנה וכו' על מחנה נמי לא ספיק: (ב) ד"ה ימינו כ"י לאס גירות לא מניין: (ג) לשרל לחיובי לשומי: פלגא. משלם כשרל אידך פלגא ספק הוא וזה מוצעו נוק שלם כדון כותי אמר ליה אייתי ראה דלאו ישראל אצל וסקול: מאי קאמר. כל הני ספיקי דקמני מאי אמו לאשמועיני: שמזילין אס המם. לחצר המעורבת דליכא אסור אלא טלטול: אצל הכא. כי לא שרית ליה לפקוחי מאי אית ליה למיעבד דמיהוי אסורא דאורייתא דנשרי הא מקמי הך: עד הין הוא צודק. אס דומה למת שאינו מוין איצטרו עד היכן הוא מפקח לדעת האמת: עד חוטמו. ואס אין חיות בחוטמו שאינו מוילא רוח ודאי מת ויניחוהו: הכי גרסינן אמר רב פפא מחלוקס מלמטה למעלה. מחלוקס דהך תנאי דמר אמר עד לצו ומר אמר עד חוטמו מלמטה למעלה שמואלו דרך מרגלותיו תחלה וצודק והולך כלפי ראשו דמר אמר בלבו יש להצטין אס יש צו חיות שנשמתו דופקת שם ומר אמר עד חוטמו דזמנין דאין חיות ניכר בלבו וניכר בחוטמו: (ה) גוי נורך. ונזר הוא שער הראש: אפילו תימא אצל שאול נמי סבירא ליה עד חוטמו: ולוי הסדר. לא פורש לי מהו: ושפיות דמיס. שהותר לבעל בית לשפון דמו של זה להלל ספק נפשו עבירה חמורה היא שנטמאת את הארץ כדכתיב (במדבר לה) ולא תטמא את הארץ גזי פרשת רוחסין: וגורם לשיכונה שססתלק. כדכתיב (שם) אשר אני שוכן בתוכה הא אס טטמאו איני שוכן וגזי רואח כמי: * מעס מוצחי: אס כהן הוא שכל לעבוד עבודה: ולא מעל מוצחי. * אס התחיל בעבודה אין מפסיק לבל לידון אלא משלים עבודתו: אצל

מוסף רש"י

אתה גזוי. אהם מרשא, יצרת רשעי מחילה. דגזוי לישא דרשא כמו גזי טור, שער ראשך מלשי וגלי ראשך (סוטה מה).

תום ישנים

אמר רב פפא דהאביו גבירות. וה"כ הוא מני למינקט לענין [שלל] להחיותו אי ממחנה על מחנה מלוא להחיותו. אצל גזי רוב שרל לא הוא מני למינקט להחיותו כיון

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

ושמואל אמר לפקה עליו אס הגל. קאמר דלס רוב ישראל (ו) אצל במחנה על מחנה לא וכ"ש ברוב כותים: אינו כן. דלמר אפילו ברוב כותים מפקחין: למאי הילכסא. היו כותי אליבא דשמואל כיון דלמר מפקחין עליו כל שכן דמנחה להחיותו ולמאי הילכתא היו כותי: להאכילו נבילות. עד שיגדל ויקבל עליו גירות: אס רוב ישראל ישראל למאי הילכסא. היו ישראל ברוב ישראל טפי ממחנה על מחנה (א) אי שלא להאכילו נבילות במחנה על מחנה לא ספיקן ליה: לנוקין. שור של ישראל שנגה של כותי פטור ושור של כותי שנגה של ישראל צין תס צין מועד משלם נוק שלם ושל ישראל שנגה של ישראל תס משלם נוק שלם: אי נימא דנגמיה סורא דיון לסורא דידיה. וקאמרין דמחייבין ליה לשלומי: גייסי ראה. דישרל הוא ונשקול וכל זמן שלא טבל צבית דין לשם גירות לא מניין: (ב) לשרל לחיובי לשומי: פלגא. משלם כשרל אידך פלגא ספק הוא וזה מוצעו נוק שלם כדון כותי אמר ליה אייתי ראה דלאו ישראל אצל וסקול: מאי קאמר. כל הני ספיקי דקמני מאי אמו לאשמועיני: שמזילין אס המם. לחצר המעורבת דליכא אסור אלא טלטול: אצל הכא. כי לא שרית ליה לפקוחי מאי אית ליה למיעבד דמיהוי אסורא דאורייתא דנשרי הא מקמי הך: עד הין הוא צודק. אס דומה למת שאינו מוין איצטרו עד היכן הוא מפקח לדעת האמת: עד חוטמו. ואס אין חיות בחוטמו שאינו מוילא רוח ודאי מת ויניחוהו: הכי גרסינן אמר רב פפא מחלוקס מלמטה למעלה. מחלוקס דהך תנאי דמר אמר עד לצו ומר אמר עד חוטמו מלמטה למעלה שמואלו דרך מרגלותיו תחלה וצודק והולך כלפי ראשו דמר אמר בלבו יש להצטין אס יש צו חיות שנשמתו דופקת שם ומר אמר עד חוטמו דזמנין דאין חיות ניכר בלבו וניכר בחוטמו: (ה) גוי נורך. ונזר הוא שער הראש: אפילו תימא אצל שאול נמי סבירא ליה עד חוטמו: ולוי הסדר. לא פורש לי מהו: ושפיות דמיס. שהותר לבעל בית לשפון דמו של זה להלל ספק נפשו עבירה חמורה היא שנטמאת את הארץ כדכתיב (במדבר לה) ולא תטמא את הארץ גזי פרשת רוחסין: וגורם לשיכונה שססתלק. כדכתיב (שם) אשר אני שוכן בתוכה הא אס טטמאו איני שוכן וגזי רואח כמי: * מעס מוצחי: אס כהן הוא שכל לעבוד עבודה: ולא מעל מוצחי. * אס התחיל בעבודה אין מפסיק לבל לידון אלא משלים עבודתו: אצל

ולפקח הגל אינו כן. אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) ותי זהם ולא שימות זהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לדי מינת ישראל: דהאביו גבירות. לא הוה מני למימר שלא להחיותו משום דאפילו מחנה על מחנה אינו חיוב להחיותו דדוקא ברוב ישראל אמרינן לא שנו אלא להחיותו: דהחזיר לו אבדתו. הא דלא קאמר להחיותו כדקאמר רב לעיל פירש רש"י דלשמואל איצטריך דסבירא ליה דאפילו לפקח את הגל בשבת אין הולכין אחר הרוב כל שכן להחיותו ואע"ג דסבירא ליה לשמואל (ב"ב דף ק"ג): אין הולכין בצמנון אחר הרוב הני מילי היכא דלמתי לדיה ברשות בעלים כמו מוכר שור לחבירו ונמלא נגמון אצל הכא דלא אטא לדיה ברשות בעלים אזלינן בתר רובא (י ובכמזבז סוף פ"ק דף טו): פירש דרבותא נקט אפילו להחזיר לו אצידה דליכא עבירה גדולה כדלמרי (סנהדרין דף טו): המחזיר אצידה לכוטי עליו הכתוב אומר למען ספות הרוה עליו הנמלה וגו' ואפי' הכי מחזירין היכא דליכא רוב ישראל וכל שכן להחיותו דליכא עבירה כולי האי דמפרנסין עניי כותים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום [גיטין ס"א].

ולפקח הגל אינו כן. אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) ותי זהם ולא שימות זהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לדי מינת ישראל: דהאביו גבירות. לא הוה מני למימר שלא להחיותו משום דאפילו מחנה על מחנה אינו חיוב להחיותו דדוקא ברוב ישראל אמרינן לא שנו אלא להחיותו: דהחזיר לו אבדתו. הא דלא קאמר להחיותו כדקאמר רב לעיל פירש רש"י דלשמואל איצטריך דסבירא ליה דאפילו לפקח את הגל בשבת אין הולכין אחר הרוב כל שכן להחיותו ואע"ג דסבירא ליה לשמואל (ב"ב דף ק"ג): אין הולכין בצמנון אחר הרוב הני מילי היכא דלמתי לדיה ברשות בעלים כמו מוכר שור לחבירו ונמלא נגמון אצל הכא דלא אטא לדיה ברשות בעלים אזלינן בתר רובא (י ובכמזבז סוף פ"ק דף טו): פירש דרבותא נקט אפילו להחזיר לו אצידה דליכא עבירה גדולה כדלמרי (סנהדרין דף טו): המחזיר אצידה לכוטי עליו הכתוב אומר למען ספות הרוה עליו הנמלה וגו' ואפי' הכי מחזירין היכא דליכא רוב ישראל וכל שכן להחיותו דליכא עבירה כולי האי דמפרנסין עניי כותים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום [גיטין ס"א].

ולפקח הגל אינו כן. אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) ותי זהם ולא שימות זהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לדי מינת ישראל: דהאביו גבירות. לא הוה מני למימר שלא להחיותו משום דאפילו מחנה על מחנה אינו חיוב להחיותו דדוקא ברוב ישראל אמרינן לא שנו אלא להחיותו: דהחזיר לו אבדתו. הא דלא קאמר להחיותו כדקאמר רב לעיל פירש רש"י דלשמואל איצטריך דסבירא ליה דאפילו לפקח את הגל בשבת אין הולכין אחר הרוב כל שכן להחיותו ואע"ג דסבירא ליה לשמואל (ב"ב דף ק"ג): אין הולכין בצמנון אחר הרוב הני מילי היכא דלמתי לדיה ברשות בעלים כמו מוכר שור לחבירו ונמלא נגמון אצל הכא דלא אטא לדיה ברשות בעלים אזלינן בתר רובא (י ובכמזבז סוף פ"ק דף טו): פירש דרבותא נקט אפילו להחזיר לו אצידה דליכא עבירה גדולה כדלמרי (סנהדרין דף טו): המחזיר אצידה לכוטי עליו הכתוב אומר למען ספות הרוה עליו הנמלה וגו' ואפי' הכי מחזירין היכא דליכא רוב ישראל וכל שכן להחיותו דליכא עבירה כולי האי דמפרנסין עניי כותים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום [גיטין ס"א].

ולפקח הגל אינו כן. אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) ותי זהם ולא שימות זהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לדי מינת ישראל: דהאביו גבירות. לא הוה מני למימר שלא להחיותו משום דאפילו מחנה על מחנה אינו חיוב להחיותו דדוקא ברוב ישראל אמרינן לא שנו אלא להחיותו: דהחזיר לו אבדתו. הא דלא קאמר להחיותו כדקאמר רב לעיל פירש רש"י דלשמואל איצטריך דסבירא ליה דאפילו לפקח את הגל בשבת אין הולכין אחר הרוב כל שכן להחיותו ואע"ג דסבירא ליה לשמואל (ב"ב דף ק"ג): אין הולכין בצמנון אחר הרוב הני מילי היכא דלמתי לדיה ברשות בעלים כמו מוכר שור לחבירו ונמלא נגמון אצל הכא דלא אטא לדיה ברשות בעלים אזלינן בתר רובא (י ובכמזבז סוף פ"ק דף טו): פירש דרבותא נקט אפילו להחזיר לו אצידה דליכא עבירה גדולה כדלמרי (סנהדרין דף טו): המחזיר אצידה לכוטי עליו הכתוב אומר למען ספות הרוה עליו הנמלה וגו' ואפי' הכי מחזירין היכא דליכא רוב ישראל וכל שכן להחיותו דליכא עבירה כולי האי דמפרנסין עניי כותים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום [גיטין ס"א].

ולפקח הגל אינו כן. אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) ותי זהם ולא שימות זהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לדי מינת ישראל: דהאביו גבירות. לא הוה מני למימר שלא להחיותו משום דאפילו מחנה על מחנה אינו חיוב להחיותו דדוקא ברוב ישראל אמרינן לא שנו אלא להחיותו: דהחזיר לו אבדתו. הא דלא קאמר להחיותו כדקאמר רב לעיל פירש רש"י דלשמואל איצטריך דסבירא ליה דאפילו לפקח את הגל בשבת אין הולכין אחר הרוב כל שכן להחיותו ואע"ג דסבירא ליה לשמואל (ב"ב דף ק"ג): אין הולכין בצמנון אחר הרוב הני מילי היכא דלמתי לדיה ברשות בעלים כמו מוכר שור לחבירו ונמלא נגמון אצל הכא דלא אטא לדיה ברשות בעלים אזלינן בתר רובא (י ובכמזבז סוף פ"ק דף טו): פירש דרבותא נקט אפילו להחזיר לו אצידה דליכא עבירה גדולה כדלמרי (סנהדרין דף טו): המחזיר אצידה לכוטי עליו הכתוב אומר למען ספות הרוה עליו הנמלה וגו' ואפי' הכי מחזירין היכא דליכא רוב ישראל וכל שכן להחיותו דליכא עבירה כולי האי דמפרנסין עניי כותים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום [גיטין ס"א].

ולפקח הגל אינו כן. אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) ותי זהם ולא שימות זהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לדי מינת ישראל: דהאביו גבירות. לא הוה מני למימר שלא להחיותו משום דאפילו מחנה על מחנה אינו חיוב להחיותו דדוקא ברוב ישראל אמרינן לא שנו אלא להחיותו: דהחזיר לו אבדתו. הא דלא קאמר להחיותו כדקאמר רב לעיל פירש רש"י דלשמואל איצטריך דסבירא ליה דאפילו לפקח את הגל בשבת אין הולכין אחר הרוב כל שכן להחיותו ואע"ג דסבירא ליה לשמואל (ב"ב דף ק"ג): אין הולכין בצמנון אחר הרוב הני מילי היכא דלמתי לדיה ברשות בעלים כמו מוכר שור לחבירו ונמלא נגמון אצל הכא דלא אטא לדיה ברשות בעלים אזלינן בתר רובא (י ובכמזבז סוף פ"ק דף טו): פירש דרבותא נקט אפילו להחזיר לו אצידה דליכא עבירה גדולה כדלמרי (סנהדרין דף טו): המחזיר אצידה לכוטי עליו הכתוב אומר למען ספות הרוה עליו הנמלה וגו' ואפי' הכי מחזירין היכא דליכא רוב ישראל וכל שכן להחיותו דליכא עבירה כולי האי דמפרנסין עניי כותים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום [גיטין ס"א].

פה.

עין משפט נר מצוה

פא א ב ג ד מיי פט"ו מהל' אסורי ביאה ה' כו טו"ע אה"ע ס"י ד' סעף ג': פב ה מ"י פ"ב מהלכות שבת הלכה י"ח סגן לאוין סה טו"ע אה"ע ס"י שט סעף ד': פג ו מ"י פכ"ו מהל' שבת הל' כ"א סגן לאוין סה טו"ע אה"ע ס"י שט סעף ד': פד ז מ"י פ"ב מהלכות שבת הל"ע טו"ע אה"ע ס"י שט סעף ד':

רבינו הגנאל

מי שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם, ספק חי ספק מת, ספק נכרי ספק ישראל ספקין עליו. מצאוהו חי ספקין עליו מצאוהו מת יניחוהו. אוקימנא אפי' לוי יהודה בן לקיש דאמר שמועתי שמזילין את המת מפני הדליקה, הכא מורה שאם מצאו חי מת יניחוהו, ששטה היא. ח"ד עד היכן בודק עד סיבורי ויש אומרים עד חוטמו. ברוך ומצאו עליונים מהיט לא יאמר שכבר מהו התחתונים. מעשה היה וברקו ומצאו עליונים מהיט ותחתונים חיים. אמר רב פפא מחלוקס כשברך מטה למעלה, שלא יאמר כיון שאין חיותה בטבירו כבר מת, אלא צריך לבדוק עד חוטמו. אבל אם ברך ממעלה למטה כיון שברך בחוטמו ואין לו חיותה טוב לא צריך, שנאמר כל אשר נשמת רוח חיים באפיו. מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת כו', אסיקנא כשמואל דאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהן.

תום ישנים

גניטין [ס"א], [א] מפסוקין עניי ככרס עם עניי ישראל וכו' נראה לרבותי שאין צריך להחיותו כיון דליכא פקוח נפש אלא ברוב ישראל, והשתא אמי שפיר דלא היו מני למינקט ממחנה על מחנה כדי להחיותו, ורב דלמר לעיל לא שנו אלא להחיותו, ארוב ישראל קאי. והכי נמי הוא מני למינקט ממחנה על מחנה כדי להחיותו כרוב דלמר לעיל לא שנו (כו) אלא דנקטן השמרת אצידה שהיא חידוש יומר כדפרישית. * א מצריכה [אלא] דחיי שענה. והא דלמרין בפרק שני דע"ז [ב], [ג] דלמי שנה לא חיישינן פ"י ומתפלג מן הגוי ואע"פ (כ"י) [ד]שמא ימיתו[ו] לאלמר, הייט הכא והסת' לטובתו, כי ספן מפקחין כדי להחיותו, וס' מרפאין אותו אולי יחיה. מתוך שאדם ברוך על מתו אי לא שרית ליה ארי' אביו. ולא דמי

למנון דלמרין בפרק כל כתיב [שבת ק"י, ב] מנון שאלם בהול על מנונו אי שרית ליה אמי לכבויו, דהתם כיון שאינו טורד להלל (לא יבא להליל) לא יבא להלל שבת בשביל מנונו, אצל כשטורד בהללה או יבא להלל שבת אצל טירדיה, אצל גמח או איכסא שבקל יבול להלילו ובשעת הללה לא היו טורדי, אצל אי לא שרית ליה אבא טירדיה ועבדיה יבא לכבויו. מ"ר.

ולפקח הגל אינו כן. אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) ותי זהם ולא שימות זהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לדי מינת ישראל: דהאביו גבירות. לא הוה מני למימר שלא להחיותו משום דאפילו מחנה על מחנה אינו חיוב להחיותו דדוקא ברוב ישראל אמרינן לא שנו אלא להחיותו: דהחזיר לו אבדתו. הא דלא קאמר להחיותו כדקאמר רב לעיל פירש רש"י דלשמואל איצטריך דסבירא ליה דאפילו לפקח את הגל בשבת אין הולכין אחר הרוב כל שכן להחיותו ואע"ג דסבירא ליה לשמואל (ב"ב דף ק"ג): אין הולכין בצמנון אחר הרוב הני מילי היכא דלמתי לדיה ברשות בעלים כמו מוכר שור לחבירו ונמלא נגמון אצל הכא דלא אטא לדיה ברשות בעלים אזלינן בתר רובא (י ובכמזבז סוף פ"ק דף טו): פירש דרבותא נקט אפילו להחזיר לו אצידה דליכא עבירה גדולה כדלמרי (סנהדרין דף טו): המחזיר אצידה לכוטי עליו הכתוב אומר למען ספות הרוה עליו הנמלה וגו' ואפי' הכי מחזירין היכא דליכא רוב ישראל וכל שכן להחיותו דליכא עבירה כולי האי דמפרנסין עניי כותים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום [גיטין ס"א].